Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MACIEJA SZPUNARA
przedstawiona w dniu 6 marca 2025 r.[1]

Sprawa C-211/24

LEGO A/S
przeciwko
Pozitív Energiaforrás Kft.

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Fővárosi Törvényszék (sąd dla miasta stołecznego Budapesztu, Węgry)]

Odesłanie prejudycjalne – Własność intelektualna – Wzory wspólnotowe – Rozporządzenie (WE) nr 6/2002 – Artykuł 8 ust. 3 – Wzór służący zapewnieniu wielokrotnego składania lub łączenia wzajemnie wymienialnych produktów w ramach systemu modułowego – Artykuł 10 – Zakres ochrony – Pojęcia „poinformowanego użytkownika” i „całościowego wrażenia”

Wprowadzenie

1. Prawo własności przemysłowej Unii dokonuje wyraźnego rozróżnienia w kwestii roli odgrywanej przez różne kategorie praw chronionych: patent chroni wynalazki techniczne, podczas gdy wzory chronią postać produktów; ze swej strony znaki towarowe chronią związek między towarami i usługami a ich producentami lub dostawcami. Rozróżnienie to ma pierwszorzędne znaczenie, ponieważ uniemożliwia monopolizację, za pomocą stosunkowo łatwych do uzyskania praw wyłącznych o bardzo długim, a nawet nieokreślonym okresie obowiązywania, unikalnych rozwiązań niezbędnych dla postępu technicznego i niezakłóconej konkurencji gospodarczej. W celu zapewnienia skuteczności wspomnianego rozróżnienia prawo Unii dotyczące wzorów przewiduje, że cechy postaci produktu wynikające wyłącznie z jego funkcji technicznej, jak również cechy, które są niezbędne dla wzajemnej wymienności produktów różnych marek, nie są chronione.

2. Od zasady tej istnieje jednak wyjątek w odniesieniu do „systemów modułowych”, zgodnie z którym wzory umożliwiające połączenia elementów w ramach takiego systemu mogą być chronione. Wyjątek ten nazywany jest często „wyjątkiem Lego”, ponieważ korzysta z niego przede wszystkim system klocków dobrze znany każdemu dziecku w wieku od 3 do 103 lat, który funkcjonuje w obrocie pod znakiem towarowym LEGO.

3. System klocków Lego został opracowany w latach 50. XX wieku. Pierwsze zgłoszenie patentowe dla tego systemu zostało dokonane w Danii w 1958 r. Rozwiązanie techniczne, na którym opierało się to zgłoszenie, polegało na systemie łączenia klocków dzięki wypustkom na

[1] Język oryginału: francuski.

górze i wydrążonym trzonkom pod spodem każdego klocka, zaprojektowanym i rozmieszczonym w taki sposób, aby zapewnić trwałe połączenie i jednocześnie umożliwić stosunkowo łatwy demontaż rękami dziecka. Ochrona patentowa systemu Lego została następnie rozszerzona na cały świat i uzupełniona nowymi rozwiązaniami technicznymi [2].

4. Zdecydowana większość tych patentów wygasła jednak w latach 70. i 80. XX wieku, a producent klocków Lego stanął w obliczu konkurencji ze strony producentów klocków inspirowanych jego własnym systemem i kompatybilnych z nim. Następnie większość prób ochrony tego systemu poprzez inne prawa własności intelektualnej, a mianowicie znaki towarowe, wzory, a nawet prawo autorskie, nie powiodła się, w szczególności ze względu na funkcjonalny charakter przedmiotu ochrony, którą starano się uzyskać [3].

5. Istnienie „wyjątku Lego" pozwala jednak na utrzymanie ochrony systemu klocków Lego i, pośrednio, rozwiązania technicznego stanowiącego jego podstawę poprzez prawa do wzorów [4]. Niniejsza sprawa daje Trybunałowi okazję do sprecyzowania zakresu tej ochrony w świetle celów ochrony przyznanej w prawie Unii przez różne kategorie praw własności intelektualnej.

Ramy prawne

6. Artykuł 3 lit. a), art. 4 ust. 1 oraz art. 6, 8 i 10 rozporządzenia Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych [5] stanowią:

„Artykuł 3

Do celów niniejszego rozporządzenia:

a) »wzór« oznacza postać całego lub części produktu, wynikającą w szczególności z cech linii, konturów, kolorystyki, kształtu, tekstury i/lub materiałów samego produktu i/lub jego ornamentacji;

[…]

Artykuł 4

1. Wzór jest chroniony jako wzór wspólnotowy w zakresie, w jakim ten wzór jest nowy i posiada indywidualny charakter.

[…]

[2] W przedmiocie historii ochrony systemu Lego przez prawo własności intelektualnej zob. w szczególności D. Hunter, J. Thomas, Lego and the System of Intellectual Property, 1955–2015, *Intellectual Property Quarterly*, 2016, nr 1, s. 1–18.

[3] W odniesieniu do prawa unijnych znaków towarowych zob. wyrok z dnia 14 września 2010 r., Lego Juris/OHIM (C-48/09 P, EU:C:2010:516).

[4] Zobacz w szczególności wyrok z dnia 24 marca 2021 r., Lego/EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Element konstrukcyjny stanowiący część zestawu konstrukcyjnego) (T-515/19, EU:T:2021:155).

[5] Dz.U. 2002, L 3, s. 1.

Artykuł 6

1. Wzór jest uznany za posiadający indywidualny charakter, jeśli całościowe wrażenie, jakie wywołuje na poinformowanym użytkowniku, różni się od wrażenia, jakie wywiera na tym użytkowniku wzór, który został udostępniony publicznie:

[…]

b) w przypadku zarejestrowanego wzoru wspólnotowego, przed datą dokonania zgłoszenia wzoru do rejestracji, od której wzór ma być chroniony lub, jeśli zastrzeżono pierwszeństwo, przed datą pierwszeństwa.

2. Przy ocenie indywidualnego charakteru bierze się pod uwagę stopień swobody twórcy przy opracowywaniu wzoru.

[…]

Artykuł 8

1. Wzór wspólnotowy nie obejmuje cech postaci produktu wynikających wyłącznie z jego funkcji technicznej.

2. Wzór wspólnotowy nie obejmuje cech postaci produktu, które muszą być koniecznie odtworzone w dokładnej formie i wymiarach, aby umożliwić produktowi, w który włączono wzór lub w którym jest on zastosowany, aby mógł zostać mechanicznie złożony lub połączony z innym produktem lub mógł zostać umieszczony w nim, na nim lub dookoła niego, tak aby oba produkty mogły spełniać swoje funkcje.

3. Bez względu na przepis ust. 2 wzór wspólnotowy, zgodnie z warunkami określonymi w art. 5 i 6, obejmuje wzór służący zapewnieniu wielokrotnego składania lub łączenia wzajemnie wymienialnych produktów w ramach systemu modułowego.

[…]

Artykuł 10

1. Zakres ochrony przyznany na zasadach wzoru wspólnotowego obejmuje każdy wzór, który nie wywołuje u poinformowanego użytkownika innego ogólnego wrażenia.

2. Dla określenia zakresu ochrony należy wziąć pod uwagę stopień swobody twórcy przy opracowywaniu wzoru”.

Okoliczności faktyczne sprawy w postępowaniu głównym, postępowanie i pytania prejudycjalne

7. LEGO A/S, spółka prawa duńskiego, jest właścicielem między innymi wzoru wspólnotowego nr 001950981 0001, zarejestrowanego z datą pierwszeństwa 22 listopada 2011 r., którego przedmiotem jest element łączący („łącznik”) zabawki konstrukcyjnej, składający się z profilowanego cylindra i dwóch osi gwiazdkowych prostopadłych do siebie i względem cylindra,

połączonych z tym cylindrem za pomocą cylindrycznej podstawy[6], oraz wzoru wspólnotowego nr 002137190 0002, zarejestrowanego z datą pierwszeństwa 16 listopada 2012 r., którego przedmiotem jest element modułowy zabawki konstrukcyjnej będący zmodyfikowanym wariantem klocka 2x1, zawierającym z jednej strony wydrążone trzonki (zwanych dalej „wzorami wspólnotowymi będącymi przedmiotem postępowania głównego”)[7].

8. Pozitív Energiaforrás Kft., spółka prawa węgierskiego, zamierzała dokonać przywozu, pod znakiem towarowym Qman, zabawek konstrukcyjnych składających się z modułowych elementów z tworzywa sztucznego, obejmujących między innymi jeden lub kilka elementów konstrukcyjnych, które zdaniem LEGO miały naruszać wzory wspólnotowe będące przedmiotem postępowania głównego.

9. W następstwie zgłoszenia dokonanego przez LEGO Nemzeti Adó- és Vámhivatal Veszprém Megyei Adó- és Vámigazgatósága (dyrekcja ds. podatków i ceł w Veszprém, podlegająca krajowej administracji podatkowej i celnej, Węgry) nakazała zatrzymanie tych towarów, a następnie wszczęła przeciwko członkowi zarządu Pozitív Energiaforrás postępowanie w sprawie naruszenia ze względu na podejrzenie naruszenia praw własności przemysłowej LEGO.

10. W dniu 22 czerwca 2022 r., na podstawie art. 10 i 89 rozporządzenia nr 6/2002, spółka LEGO wniosła do Fővárosi Törvényszék (sądu dla miasta stołecznego Budapesztu, Węgry) o zastosowanie środków tymczasowych w celu zajęcia zestawów zabawek konstrukcyjnych, których dotyczy spór w postępowaniu głównym. Sąd ten oddalił to żądanie, stwierdziwszy, że wzory wspólnotowe będące przedmiotem postępowania głównego są chronione zgodnie z art. 8 ust. 3 tego rozporządzenia oraz że z uwagi na to, iż kształt elementów łączących wynika wyłącznie z ich funkcji technicznej, zakres swobody twórczej przy opracowywaniu takiego kształtu był bardzo ograniczony. Zważywszy również na kształt i rozmiar produktu, sąd ten orzekł, że poinformowany użytkownik postrzega taki wzór szczególnie uważnym okiem, zwracając uwagę na najmniejsze szczegóły. W rezultacie dokonał on drobiazgowego porównania zarejestrowanych przedstawień dwóch wzorów wspólnotowych będących przedmiotem postępowania głównego z reprodukcjami fotograficznymi produktów Pozitív Energiaforrás i uznał, że te ostatnie wywierają na poinformowanym użytkowniku inne całościowe wrażenie niż to wywierane przez wzory wspólnotowe będące przedmiotem postępowania głównego.

11. Fővárosi Ítélőtábla (regionalny sąd apelacyjny dla miasta stołecznego Budapesztu, Węgry), rozpatrujący apelację LEGO, zmienił to orzeczenie i nakazał zajęcie produktów, których dotyczy spór w postępowaniu głównym, ze względu na to, że wzory wspólnotowe będące przedmiotem postępowania głównego i produkty Pozitív Energiaforrás nie wywierają na poinformowanym użytkowniku innego całościowego wrażenia. Kúria (sąd najwyższy, Węgry), do którego spółka Pozitív Energiaforrás wniosła skargę kasacyjną, utrzymał w mocy rzeczone orzeczenie.

12. Spółka LEGO wniosła następnie do Fővárosi Törvényszék (sądu dla miasta stołecznego Budapesztu), będącego sądem odsyłającym, powództwo o stwierdzenie naruszenia, w którym domaga się ona w istocie stwierdzenia istnienia naruszenia, zakazania spółce Pozitív Energiaforrás kontynuowania działań stanowiących naruszenie, a także zastosowania dalszych konsekwencji prawnych tych działań.

6 Ten element występuje w katalogu LEGO pod nazwą „Technic, Axle and pin connector hub with 2 perpendicular axles”.

7 Ten element występuje w katalogu LEGO pod nazwą „Brick, modified 1 x 2 with studs on 1 side”.

13. W tych okolicznościach Fővárosi Törvényszék (sąd dla miasta stołecznego Budapesztu) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy w sprawie takiej jak w postępowaniu głównym, w której właściciel [(powód)] powołuje się na wzór chroniony na mocy art. 8 ust. 3 [rozporządzenia nr 6/2002] w odniesieniu do jednego lub kilku klocków konstrukcyjnych wchodzących w skład zabawki konstrukcyjnej pozwanego, które pełnią taką samą funkcję montażową jak klocki we wzorze powoda, zgodna z prawem Unii jest praktyka sądowa, zgodnie z którą sądy, ustalając zakres ochrony, w rozumieniu art. 10 [rozporządzenia nr 6/2002], wzoru powoda:

– odnoszą się do poinformowanego użytkownika, który w przedmiocie funkcji wzoru i produktu posiada wiedzę techniczną, jakiej można oczekiwać od znawcy w danej dziedzinie,

– uważają za poinformowanego użytkownika osobę, która porównuje wzór powoda z produktem pozwanego poprzez dokładne, techniczne i metodyczne badanie, oraz

– zakładają, że poinformowany użytkownik kształtuje swoje ogólne wrażenie na temat wzoru i produktu przede wszystkim w formie opinii technicznej?

2) Czy – gdyby w przypadku takim jak opisany powyżej należało stwierdzić, że ochrona przyznana na podstawie wzoru powoda rozciąga się na jedną lub kilka części zabawek konstrukcyjnych pozwanego, które jednak stanowią ograniczoną liczbę klocków konstrukcyjnych w stosunku do całości klocków – zgodne z prawem Unii jest uznanie swobodnej oceny sądu, na podstawie której, biorąc pod uwagę częściowy charakter naruszenia, niską wagę i niewielki udział naruszenia w stosunku do towaru jako całości oraz interesy związane z nieograniczonym handlem zabawką konstrukcyjną, której przeważająca część nie jest przedmiotem sporu, które to przyczyny są uznawane za »ważne powody« w rozumieniu art. 89 ust. 1 [rozporządzenia nr 6/2002], sąd oddala powództwo o zakazanie dalszego przywozu tej zabawki konstrukcyjnej do danego państwa?”.

14. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wpłynął do Trybunału w dniu 18 marca 2024 r. Uwagi na piśmie zostały przedstawione przez strony postępowania głównego, rząd węgierski oraz Komisję Europejską. Trybunał postanowił rozstrzygnąć sprawę bez przeprowadzania rozprawy.

Analiza

15. Zgodnie z życzeniem Trybunału ograniczę niniejszą opinię do analizy pierwszego pytania prejudycjalnego. Odpowiedź na pytanie drugie można bowiem łatwo wywieść z utrwalonego orzecznictwa [8].

16. Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 10 rozporządzenia nr 6/2002 należy interpretować w ten sposób, że zakres ochrony wzoru objętego zakresem art. 8 ust. 3 tego rozporządzenia ustala się poprzez odniesienie do całościowego wrażenia wywieranego przez ten wzór na poinformowanym użytkowniku posiadającym

[8] Zobacz w szczególności wyrok z dnia 22 czerwca 2016 r., Nikolajeva (C-280/15, EU:C:2016:467, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).

pogłębioną wiedzę techniczną i wykazującym szczególny stopień uważności w odniesieniu do aspektów technicznych oraz czy to całościowe wrażenie wynika głównie ze względów technicznych.

17. W celu udzielenia na to pytanie odpowiedzi użytecznej dla rozstrzygnięcia sporu zawisłego przed sądem odsyłającym należy dokonać analizy, po pierwsze, pojęcia „poinformowanego użytkownika" w rozumieniu rozporządzenia nr 6/2002, a po drugie, elementów składających się na całościowe wrażenie, jakie wywołuje na takim użytkowniku wzór objęty zakresem art. 8 ust. 3 tego rozporządzenia, a także elementów, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie zakresu ochrony takiego wzoru na podstawie art. 10 wspomnianego rozporządzenia.

W przedmiocie poinformowanego użytkownika

18. Pojęcie „poinformowanego użytkownika" jest kluczowym pojęciem rozporządzenia nr 6/2002, jako że całościowe wrażenie, jakie wywołuje wzór na takim poinformowanym użytkowniku, determinuje zarówno możliwość przyznania danemu wzorowi ochrony poprzez ewentualne potwierdzenie jego indywidualnego charakteru, jak i zakres tej ochrony względem wzorów potencjalnie naruszających prawa do takiego wzoru [9]. Poinformowany użytkownik jest osobą fikcyjną i w prawie wzorów stanowi funkcjonalny odpowiednik przeciętnego konsumenta w prawie znaków towarowych i eksperta (znawcy w danej dziedzinie) w prawie patentowym.

19. Trybunał określił cechy poinformowanego użytkownika w wyroku PepsiCo/Grupo Promer Mon Graphic [10]. Pojęcie „poinformowanego użytkownika", niezdefiniowane w rozporządzeniu nr 6/2002, winno być zatem rozumiane jako „pojęcie pośrednie między pojęciem przeciętnego konsumenta, które jest stosowane w dziedzinie znaków towarowych, od którego to konsumenta nie wymaga się posiadania szczególnej wiedzy i który z reguły nie porównuje bezpośrednio kolidujących ze sobą znaków towarowych, a znawcą w danej dziedzinie, ekspertem, który posiada szczegółowe kompetencje techniczne". Pojęcie to oznacza więc „nie użytkownika wykazującego przeciętną uwagę, lecz […] osobę szczególnie uważną, czy to z racji swojego osobistego doświadczenia, czy posiadanej rozległej wiedzy w danym sektorze" [11].

20. Trybunał dodał, że „określenie »poinformowany« sugeruje, że nie będąc twórcą czy ekspertem technicznym, użytkownik zna różne wzory istniejące w danej branży, posiada pewien zakres wiedzy na temat elementów, jakie te wzory zwykle posiadają, i w związku z zainteresowaniem danymi produktami wykazuje stosunkowo wysoki poziom uwagi przy ich używaniu" [12].

21. O ile Trybunał podał tę definicję pojęcia „poinformowanego użytkownika" w ramach postępowania w sprawie unieważnienia prawa do wzoru wspólnotowego, a zatem na gruncie art. 6 rozporządzenia nr 6/2002, o tyle nic nie wskazuje na to, że w odniesieniu do art. 10 tego rozporządzenia pojęcie to należy interpretować w odmienny sposób. Wręcz przeciwnie, zgodnie z zasadą wzajemności zakres ochrony wzoru stanowi odwrotną stronę jego indywidualnego

[9] W przedmiocie pojęcia „poinformowanego użytkownika" w unijnym prawie wzorów zob. w szczególności D. Stone, *European Union Design Law*: *A Practitioners' Guide*, Oxford University Press, 2016, s. 209–229.

[10] Wyrok z dnia 20 października 2011 r. (C-281/10 P, zwany dalej „wyrokiem PepsiCo", EU:C:2011:679).

[11] Wyrok PepsiCo (pkt 53).

[12] Wyrok PepsiCo (pkt 59).

charakteru[13]. Oba te elementy należy zatem oceniać na podstawie całościowego wrażenia wywieranego na tej samej fikcyjnej osobie, czyli na poinformowanym użytkowniku, który posiada te same cechy, niezależnie od tego, czy chodzi o ważność wzoru, czy o jego naruszenie. Rozważania Trybunału zawarte w wyroku PepsiCo można zatem w pełni przenieść na grunt niniejszej sprawy.

22. Sąd odsyłający uważa jednak, że w przypadku wzorów objętych zakresem art. 8 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002 ich zasadnicze elementy wynikają z funkcji technicznej cech postaci produktu, czyli z potencjalnego wzajemnego łączenia z innymi produktami w systemie modułowym. Z tego względu należy jego zdaniem uznać, że fikcyjny poinformowany użytkownik posiada wiedzę techniczną i wykazuje szczególny stopień uważności, a w konsekwencji, że aspekty techniczne mają wpływ na całościowe wrażenie, jakie wywiera na nim rozpatrywany wzór.

23. Nie wydaje mi się, aby takie podejście było prawidłowe.

24. Mimo że wzory objęte zakresem art. 8 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002 pełnią siłą rzeczy funkcję techniczną, pozostają one wzorami i są chronione jako takie. Zgodnie zaś z definicją zawartą w art. 3 lit. a) tego rozporządzenia wzór oznacza „postać całego lub części produktu". Zatem to nie funkcja techniczna produktu jest chroniona i nie ona przyczynia się do całościowego wrażenia wywieranego na poinformowanym użytkowniku, lecz jedynie postać produktu, czyli jego aspekt wizualny[14]. Okoliczność, że postać produktów, w których zastosowano wzory objęte zakresem art. 8 ust. 3 wspomnianego rozporządzenia, lub przynajmniej postać niektórych ich cech jest podyktowana wymogami wzajemnego łączenia, nie zmienia zatem w żaden sposób tego stwierdzenia.

25. Natomiast poinformowany użytkownik, tak jak pojmuje go sąd odsyłający i jak proponuje, by był on pojmowany, jest bliższy osobie eksperta, który jest odpowiedzialny za ocenę zdolności patentowej wynalazków w prawie patentowym. Jednakże taka ocena dotyczy nie postaci produktu, lecz abstrakcyjnej idei, a mianowicie rozwiązania problemu technicznego. Nie znajduje ona zatem zastosowania do prawa wzorów.

26. Cechy poinformowanego użytkownika określone przez Trybunał w wyroku PepsiCo w pełni zachowują zatem ważność w odniesieniu do wzorów objętych zakresem art. 8 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002. Stwierdzenie to wydaje się zgodne ze stanowiskiem stron, które przedstawiły uwagi w niniejszej sprawie.

W przedmiocie całościowego wrażenia

27. W trzeciej części pytania pierwszego sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy do celów art. 10 rozporządzenia nr 6/2002 całościowe wrażenie, jakie wywiera na poinformowanym użytkowniku wzór objęty zakresem art. 8 ust. 3 tego rozporządzenia, może wynikać głównie ze względów natury technicznej. Moim zdaniem odpowiedź na to pytanie powinna być zniuansowana, gdyż takie względy są brane pod uwagę, aczkolwiek w sposób odmienny od postulowanego przez sąd odsyłający.

[13] Zasadę tę podsumowano sformułowaniem: „Co sprzeciwia się (ochronie wzoru), jeśli jest wcześniejsze, narusza go, jeśli jest późniejsze". W przedmiocie zasady wzajemności zob. w szczególności H. Hartwig, Reciprocity in European design law, w: H. Hartwig (red.), *Research handbook on design law*, Edward Elgar Publishing, 2021, s. 119.

[14] Zobacz podobnie: wyrok z dnia 18 marca 2010 r., Grupo Promer Mon Graphic/OHIM – PepsiCo (Przedstawienie okrągłej podstawki do celów promocyjnych) (T-9/07, EU:T:2010:96, pkt 50); opinia rzecznika generalnego P. Mengozziego w sprawie PepsiCo/Grupo Promer Mon Graphic (C-281/10 P, EU:C:2011:302, pkt 73).

28. Zgodnie z art. 10 ust. 1 rozporządzenia nr 6/2002 całościowe wrażenie, jakie wzór wspólnotowy wywiera na poinformowanym użytkowniku, definiuje zakres ochrony tego wzoru – w tym znaczeniu, że każdy wzór, który nie wywołuje u tego użytkownika innego całościowego wrażenia, narusza ochronę przyznaną przez prawo do danego wzoru.

29. Cechy poinformowanego użytkownika zostały wymienione w pkt 19 i 20 niniejszej opinii. Wynika z tego, że całościowe wrażenie, którego formowanie powinno w miarę możliwości nastąpić w drodze bezpośredniego porównania kolidujących ze sobą wzorów [15], będzie w szczególności wynikiem szczególnej uważności ze strony tego użytkownika, jego rozległej wiedzy o danym sektorze i o istniejących wzorach, a także jego zainteresowania danymi produktami [16]. A zatem, bez konieczności bycia ekspertem technicznym, poinformowany użytkownik będzie w stanie odróżnić elementy wzorów, które są zwykle obecne w produktach danej branży, od elementów, które są „nowe". Różnice w elementach innowacyjnych będą zaś miały większy wpływ na całościowe wrażenie wywierane na takim użytkowniku niż podobieństwa w typowych elementach [17].

30. Sąd odsyłający nie określa, kogo uważa za typowego użytkownika produktu, w którym zastosowano wzór będący przedmiotem sprawy [18]. Jednakże nawet gdyby sąd odsyłający miał uznać, że użytkownikiem klocków Lego jest zazwyczaj dziecko [19], przymiotnik „poinformowany" nadal ma w pełni zastosowanie, wobec czego taki użytkownik zachowuje wszystkie cechy przypomniane w pkt 19 i 20 niniejszej opinii. Co więcej, jeśli chodzi o wzory artykułów przeznaczonych (głównie) dla dzieci, uważam za powszechnie wiadome, że te ostatnie wykazują się poziomem wiedzy i uważności co najmniej równym poziomowi wiedzy i uważności dorosłych. Okoliczność, że rozpatrywane wzory zostały opracowane dla produktów przeznaczonych dla dzieci, nie uzasadnia zatem w żaden sposób przypisania poinformowanemu użytkownikowi takich produktów mniejszej wiedzy na temat danego sektora lub niższego poziomu uważności.

31. Ponadto motyw 14 rozporządzenia nr 6/2002 stanowi, że istnienie różnicy między całościowym wrażeniem wywoływanym przez dwa wzory należy ustalić w szczególności „przy uwzględnieniu natury produktu, do którego odnosi się wzór". Co się tyczy wzorów stosowanych w produktach będących częścią systemów modułowych, uzasadnione jest zatem stwierdzenie, że poinformowany użytkownik weźmie pod uwagę nie tylko postać danego produktu rozpatrywanego odrębnie, ale również postać, jaką produkt ten będzie miał po połączeniu z innymi elementami systemu.

32. Jednakże określenie całościowego wrażenia, jakie wzór wywiera na poinformowanym użytkowniku, nie jest celem samym w sobie. Jest to jedynie etap pośredni w ocenie zakresu ochrony wzoru wspólnotowego w stosunku do wzoru potencjalnie naruszającego prawo do tego wzoru [20]. Oceny tej dokonuje sąd rozpatrujący spór, który musi „założyć okulary" poinformowanego użytkownika w celu ustalenia, czy kolidujące ze sobą wzory wywierają na

[15] Wyrok PepsiCo (pkt 55).

[16] Wyrok PepsiCo (pkt 53, 59).

[17] Zobacz podobnie wyrok z dnia 18 marca 2010 r., Grupo Promer Mon Graphic/OHIM – PepsiCo (Przedstawienie okrągłej podstawki do celów promocyjnych) (T-9/07, EU:T:2010:96, pkt 72–82).

[18] Praktyka polegająca na personalizacji poinformowanego użytkownika poprzez przypisanie mu cech rzeczywistej osoby jest zresztą często krytykowana w doktrynie. Postać poinformowanego użytkownika jest bowiem fikcją prawną i działa na wyższym poziomie abstrakcji. Zobacz w szczególności D. Stone, *European Union Design Law*: *A Practitioners' Guide*, op.cit., s. 219.

[19] Analogicznie do tego, co Trybunał przyznał w wyroku PepsiCo (pkt 54).

[20] Zakres ochrony nie istnieje in abstracto. Zgodnie z art. 10 rozporządzenia nr 6/2002 jest on zawsze oceniany w odniesieniu do innego wzoru.

takim użytkowniku odmienne całościowe wrażenie. W ramach swojej oceny sąd powinien wziąć pod uwagę okoliczności, których poinformowany użytkownik może nie być w pełni świadomy, ale których uwzględnienia wymaga rozporządzenie nr 6/2002.

33. I tak art. 8 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 6/2002 wyłącza spod ochrony cechy postaci produktu wynikające wyłącznie z jego funkcji technicznej, a także cechy postaci produktu, które można nazwać „cechami wynikającymi z wzajemnego łączenia". Jednakże art. 8 ust. 3 tego rozporządzenia przewiduje wyjątek w odniesieniu do wzajemnie wymienialnych produktów w ramach systemu modułowego. Co prawda literalnie jest to wyjątek jedynie od art. 8 ust. 2, a nie od jego ust. 1, jednak Sąd orzekł, że w celu zachowania skuteczności (effet utile) art. 8 ust. 3 wspomnianego rozporządzenia przepis ten należy interpretować w ten sposób, że stanowi on również wyjątek od ust. 1 tego artykułu, jeżeli dany wzór objęty jest zakresem zarówno jego ust. 2, jak i ust. 1[21]. Tym samym cechy wynikające z wzajemnego łączenia postaci produktu stanowiącego część systemu modułowego również korzystają z ochrony wtedy, gdy wynikają wyłącznie z funkcji technicznej produktu. Przyczyniają się one zatem do całościowego wrażenia, jakie wzór wywiera na poinformowanym użytkowniku.

34. Natomiast zgodnie z art. 10 ust. 2 rozporządzenia nr 6/2002 przy ocenie zakresu ochrony należy uwzględnić stopień swobody twórcy przy opracowywaniu wzoru.

35. Powszechnie zaś przyjmuje się, że ograniczenia techniczne należą do czynników, które mogą ograniczać swobodę twórcy[22]. Co się tyczy cech postaci produktu, które zgodnie z definicją zawartą w art. 8 ust. 2 rozporządzenia nr 6/2002 „muszą być koniecznie odtworzone w dokładnej formie i wymiarach", można moim zdaniem uznać, że stopień swobody twórcy jest minimalny, a nawet zerowy. Jest tak tym bardziej, gdy cechy te wynikają wyłącznie z funkcji technicznej danego produktu, a mianowicie w niniejszej sprawie z wzajemnego łączenia.

36. Niski stopień swobody twórcy nie prowadzi do całkowitego wykluczenia cechy postaci produktu z całościowego wrażenia, jakie dany wzór wywołuje na poinformowanym użytkowniku[23]. Będzie on jednak miał wpływ na porównanie całościowego wrażenia wywieranego przez kolidujące ze sobą wzory zgodnie z tym, co Sąd nazywa „zasadą proporcjonalności odwrotnej"[24]. Zgodnie z tą zasadą im bardziej ograniczona jest swoboda twórcy przy opracowywaniu wzoru, tym bardziej niewielkie różnice między rozpatrywanymi wzorami wystarczają do wywołania u poinformowanego użytkownika innego całościowego wrażenia. Jest tak dlatego, że, ponieważ podobieństwa między rozpatrywanymi wzorami dotyczą wspólnych cech, przy których opracowywaniu swoboda twórcy jest ograniczona w szczególności przez ograniczenia techniczne, podobieństwa te będą jedynie w niewielkim stopniu wpływać na całościowe wrażenie wywoływane przez te wzory na poinformowanym użytkowniku[25].

[21] Zobacz podobnie wyrok z dnia 24 marca 2021 r., Lego/EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Element konstrukcyjny stanowiący część zestawu konstrukcyjnego) (T-515/19, EU:T:2021:155, pkt 80).

[22] Wyroki: z dnia 18 marca 2010 r., Grupo Promer Mon Graphic/OHIM – PepsiCo (Przedstawienie okrągłej podstawki do celów promocyjnych) (T-9/07, EU:T:2010:96, pkt 67); z dnia 6 września 2023 r., Cayago Tec/EUIPO – iAqua (Shenzhen) (Skuter wodny, łódź motorowa) (T-377/22, EU:T:2023:504, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo). Zobacz także opinia rzecznika generalnego P. Mengozziego w sprawie PepsiCo/Grupo Promer Mon Graphic (C-281/10 P, EU:C:2011:302, pkt 31).

[23] W przeciwieństwie do cech objętych zakresem art. 8 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 6/2002, które w ogóle nie przyczyniają się do tego wrażenia, chyba że są one objęte ust. 3 tego artykułu.

[24] Wyrok z dnia 6 września 2023 r., Cayago Tec/EUIPO – iAqua (Shenzhen) (Skuter wodny, łódź motorowa) (T-377/22, EU:T:2023:504, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo).

[25] Wyrok z dnia 18 marca 2010 r., Grupo Promer Mon Graphic/OHIM – PepsiCo (Przedstawienie okrągłej podstawki do celów promocyjnych) (T-9/07, EU:T:2010:96, pkt 67, 72),

37. W przypadku wzorów stosowanych w produktach stanowiących część systemu modułowego, takich jak klocki, cechy wynikające z wzajemnego łączenia lub cechy wynikające z funkcji technicznej tych produktów mogą stanowić dużą część cech postaci tych produktów [26]. Cechy te pozostają chronione na podstawie wyjątku przewidzianego w art. 8 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002. Jednakże, ponieważ swoboda twórcy przy ich opracowywaniu jest bardzo ograniczona, ich wpływ na porównanie całościowego wrażenia wywieranego na poinformowanym użytkowniku przez kolidujące ze sobą wzory będzie znacznie ograniczony. W konsekwencji minimalne różnice w rozpatrywanych wzorach pozwolą na uniknięcie stwierdzenia istnienia naruszenia.

38. Powstaje zatem pytanie, czy w celu zachowania w pełni skuteczności art. 8 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002 przepis ten nie powinien być interpretowany jako wyjątek również od art. 10 ust. 2 tego rozporządzenia. Uważam jednak, że odpowiedź na to pytanie powinna być przecząca.

39. Po pierwsze, prawdą jest, że Sąd orzekł, iż art. 8 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002, który zgodnie ze swoim brzmieniem stanowi odstępstwo wyłącznie od ust. 2 tego artykułu, należy interpretować jako odstępstwo również od ust. 1 tego artykułu [27]. Ta sytuacja różni się jednak od sytuacji z art. 10 ust. 2 tego rozporządzenia.

40. Ustępy 1 i 2 art. 8 rozporządzenia nr 6/2002 dotyczą bowiem tej samej kwestii, a mianowicie możliwości ochrony w odniesieniu do dwóch kategorii cech postaci produktów: cech wynikających wyłącznie z funkcji technicznych oraz cech wynikających z wzajemnego łączenia. Uzasadnione jest zatem rozszerzenie wyjątku dotyczącego tej drugiej kategorii na cechy, które należą zarówno do drugiej, jak i do pierwszej kategorii. W przeciwnym wypadku wyjątek ten byłby stosowany w sposób asymetryczny w tym znaczeniu, że odnosiłby się on wyłącznie do cech określonych w art. 8 ust. 2 rozporządzenia nr 6/2002, które nie są jednocześnie objęte ust. 1 tego artykułu, podczas gdy ust. 3 wspomnianego artykułu powinien mieć zastosowanie do wszystkich cech objętych jego ust. 2 [28]. Ponieważ cechy wynikające z wzajemnego łączenia często są wynikiem wyłącznie ich funkcji technicznej [29], skuteczność (effet utile) art. 8 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002 zostałaby znacznie osłabiona.

41. Inaczej jest w przypadku art. 10 ust. 2 rozporządzenia nr 6/2002. Przepis ten dotyczy innej kwestii, a mianowicie uwzględnienia przy ocenie zakresu ochrony stopnia swobody twórcy danego wzoru wspólnotowego. Ma on zastosowanie nie tylko do wzorów objętych zakresem art. 8 ust. 3 tego rozporządzenia, lecz do wszystkich wzorów bez rozróżnienia, przy czym swoboda twórcy może być również ograniczona czynnikami innymi niż ograniczenia natury technicznej. Nie istnieje zatem ryzyko jakiegokolwiek asymetrycznego stosowania tego przepisu. A zatem w braku jakichkolwiek wskazówek w tym zakresie we wspomnianym rozporządzeniu wzorów objętych zakresem art. 8 ust. 3 tego rozporządzenia nie należy wykluczać ze stosowania jego art. 10 ust. 2.

[26] Tytułem przykładu: w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 24 marca 2021 r., Lego/EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Element konstrukcyjny stanowiący część zestawu konstrukcyjnego) (T-515/19, EU:T:2021:155), Izba Odwoławcza EUIPO zidentyfikowała sześć cech postaci rozpatrywanego produktu (klocka Lego innego niż klocki będące przedmiotem postępowania głównego), przy czym wszystkie one wynikały wyłącznie z funkcji technicznej tego produktu. Sąd określił następnie jedną dodatkową cechę, która jego zdaniem nie wynikała z funkcji technicznej tego produktu (zob. pkt 102–114 tego wyroku).

[27] Wyrok z dnia 24 marca 2021 r., Lego/EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Element konstrukcyjny stanowiący część zestawu konstrukcyjnego) (T-515/19, EU:T:2021:155, pkt 80).

[28] Zobacz podobnie wyrok z dnia 24 marca 2021 r., Lego/EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Element konstrukcyjny stanowiący część zestawu konstrukcyjnego) (T-515/19, EU:T:2021:155, pkt 77–79).

[29] Zobacz pkt 37 niniejszej opinii.

42. Po drugie, powyższe stwierdzenie znajduje potwierdzenie w samym brzmieniu art. 8 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002. Przepis ten wymaga bowiem, aby objęte nim wzory, w celu uzyskania ochrony, spełniały między innymi warunek przewidziany w art. 6 tego rozporządzenia, a mianowicie miały indywidualny charakter. Ten indywidualny charakter ocenia się w odniesieniu do każdego wzoru ujawnionego przed zgłoszeniem zarejestrowanego wzoru (lub ewentualnie przed zastrzeżoną datą pierwszeństwa). Artykuł 6 ust. 2 wspomnianego rozporządzenia ustanawia zaś zasadę analogiczną do art. 10 ust. 2 tego rozporządzenia, zgodnie z którą stopień swobody twórcy jest brany pod uwagę przy ocenie indywidualnego charakteru.

43. Zgodnie z zasadą wzajemności [30] zakres ochrony określony zgodnie z art. 10 rozporządzenia nr 6/2002 jest odpowiednikiem indywidualnego charakteru danego wzoru ocenianego zgodnie z art. 6 tego rozporządzenia. Nie mogą zatem istnieć wzory, w przypadku których zakres ochrony w odniesieniu do wzorów potencjalnie naruszających prawo jest określany na podstawie zasad mniej rygorystycznych niż te, według których oceniany jest ich indywidualny charakter w stosunku do wcześniejszych wzorów. Tymczasem byłoby tak, gdyby stopień swobody twórcy był brany pod uwagę przy ocenie indywidualnego charakteru, co skutkowałoby obniżeniem progu różnicy wymaganego do uznania takiego charakteru, a nie był brany pod uwagę przy ocenie zakresu ochrony, co powodowałoby podwyższenie progu różnicy niezbędnego do uniknięcia stwierdzenia naruszenia.

44. Prowadziłoby to do absurdalnego rezultatu. Wcześniejszy wzór mógłby bowiem wywołać u poinformowanego użytkownika inne całościowe wrażenie niż to wywierane przez inny zarejestrowany wzór lub wzór, o którego rejestrację wniesiono, co uniemożliwiłoby zakwestionowanie tej rejestracji lub ważności wzoru [31], lecz mógłby zostać uznany za naruszający ten sam zarejestrowany wzór. A zatem właściciel zarejestrowanego wzoru byłby w stanie wyeliminować z rynku wcześniejsze wzory, zaś właściciele tych wzorów nie mieliby możliwości zakwestionowania ważności tego zarejestrowanego wzoru.

45. Zasada wzajemności wymaga zatem, aby stopień swobody twórcy był brany pod uwagę w odniesieniu do wszystkich wzorów, w tym wzorów objętych zakresem art. 8 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002, zarówno przy ocenie indywidualnego charakteru, jak i przy ocenie zakresu ochrony.

46. Wreszcie, po trzecie, chociaż art. 8 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002 zezwala na ochronę wzorów stosowanych we wzajemnie wymienianych produktach w ramach systemu modułowego pomimo funkcjonalnych cech postaci tych produktów, to ogólnym celem tego rozporządzenia pozostaje cel wskazany w jego motywie 10, a mianowicie niewstrzymywanie innowacji technologicznych i nieutrudnianie wzajemnej wymienności produktów różnych marek poprzez przyznanie ochrony cechom wynikającym wyłącznie z funkcji technicznej lub pozwalającym na mechaniczne połączenia.

47. Cel ten byłby zaś zagrożony, gdyby cechy wynikające z wzajemnego łączenia postaci produktów stanowiących część systemu modułowego, które często dominują w tej postaci, mogły być decydujące dla całościowego wrażenia wywieranego na poinformowanym użytkowniku dla celów oceny zakresu ochrony rozpatrywanych wzorów. Uwzględnienie w tym kontekście stopnia swobody twórcy pozwala moim zdaniem na osiągnięcie tego celu bez podważania skuteczności (effet utile) wyjątku przewidzianego w art. 8 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002.

[30] Zobacz pkt 21 niniejszej opinii.

[31] Ważność wzoru ocenia się w szczególności w świetle wymogu indywidualnego charakteru, zob. art. 25 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 6/2002.

Odpowiedź na pierwsze pytanie prejudycjalne

48. W świetle informacji zawartych we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym to właśnie troska o zachowanie celu wskazanego w pkt 46 niniejszej opinii skłoniła sąd odsyłający do zastanowienia się nad celowością stosowania – w celu określenia zakresu ochrony wzorów objętych zakresem art. 8 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002 – szczególnych kryteriów uwzględniających specyfikę tych wzorów.

49. Jak wynika z powyższych rozważań, uważam jednak, że to właśnie ścisłe i pełne stosowanie przepisów rozporządzenia nr 6/2002, zgodnie z ich wykładnią dokonaną przez sądy Unii, pozwala na osiągnięcie tego celu przy jednoczesnym poszanowaniu skuteczności (effet utile) art. 8 ust. 3 tego rozporządzenia.

50. Proponuję zatem, aby na pierwsze pytanie prejudycjalne udzielić następującej odpowiedzi: art. 10 rozporządzenia nr 6/2002 należy interpretować w ten sposób, że zakres ochrony wzoru objętego uregulowaniem art. 8 ust. 3 tego rozporządzenia ustala się poprzez odniesienie do całościowego wrażenia, jakie wzór ten wywiera na poinformowanym użytkowniku, który nie będąc twórcą czy ekspertem technicznym, zna różne wzory istniejące w danej branży, posiada pewien zakres wiedzy na temat elementów, jakie te wzory zwykle posiadają, i w związku z zainteresowaniem danymi produktami wykazuje stosunkowo wysoki poziom uwagi przy używaniu ich jako elementów systemu modułowego, którego są one częścią. Przy ocenie zakresu ochrony bierze się pod uwagę stopień swobody twórcy danego wzoru, w tym jego stopień swobody przy opracowywaniu cech postaci produktu niezbędnych do wzajemnego łączenia.

Wnioski

51. W świetle całości powyższych rozważań proponuję, aby Trybunał udzielił następującej odpowiedzi na pierwsze pytanie prejudycjalne przedłożone przez Fővárosi Törvényszék (sąd dla miasta stołecznego Budapesztu, Węgry):

Artykuł 10 rozporządzenia Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych

należy interpretować w ten sposób, że:

zakres ochrony wzoru objętego uregulowaniem art. 8 ust. 3 tego rozporządzenia ustala się poprzez odniesienie do całościowego wrażenia, jakie wzór ten wywiera na poinformowanym użytkowniku, który nie będąc twórcą czy ekspertem technicznym, zna różne wzory istniejące w danej branży, posiada pewien zakres wiedzy na temat elementów, jakie te wzory zwykle posiadają, i w związku z zainteresowaniem danymi produktami wykazuje stosunkowo wysoki poziom uwagi przy używaniu ich jako elementów systemu modułowego, którego są one częścią. Przy ocenie zakresu ochrony bierze się pod uwagę stopień swobody twórcy danego wzoru, w tym jego stopień swobody przy opracowywaniu cech postaci produktu niezbędnych do wzajemnego łączenia.